

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, י"ט כסלו, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה קטנתי מכל החסדים וגו'.

* * *

ב. דובר כמ"פ בנוגע לעניני תומ"צ שחוזרים ונשנים בכל שנה או כמ"פ בשנה, שבכל פעם ופעם צריך להיות בהם הוספה ביתר שאת וביתר עוז, ועד שענין זה צריך להיעשות (לא כמו דבר ישן, אלא) כמו דבר חדש שלא הי' עד עתה.

ובלשון רש"י (בפ' ואתחנן²): "לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה . . אלא כחדשה", שאז נעשה קיום התורה מתוך חיות, ולא רק "כחדשה" (בכ"ף הדמיון), אלא כמ"ש רש"י במ"א (בפ' עקב³): "שיהיו עליכם חידשים כאילו שמעתם בו ביום", "חדשים" ממש (ללא כ"ף הדמיון)⁴.

וכיון שרש"י מביא ענין זה בפשוטו של מקרא, הרי מובן, שזוהי הוראה גם עבור מי שהוא רק "בן חמש שנים למקרא"⁵ ברוחניות; וביחד עם זה, כיון שבפירושו רש"י יש גם פנימיות התורה ("יינה של תורה")⁶, הרי מובן, שזוהי הוראה גם עבור גדול שבגדולים.

וכל זה — אפילו כאשר הענין חוזר ונשנה ללא שינוי מפעם לפעם, כך, שהענינים הם בשוה אפילו בחיצוניות; אבל אעפ"כ, מובן, שכאשר יש שינוי מפעם לפעם, אזי נקל יותר שיהי' הענין ד"חדשים".

ג. ובנוגע לעניננו:

קביעות המועדים בכלל — תלוי' בימי החודש, כמו חג הפסח שחל בחמשה עשר בניסן, ועד"ז חנוכה ופורים שקביעותם תלוי' בימי

3) יא, יג. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. תבוא כו, טז.

4) ראה גם שיחת ש"פ וישלח תשכ"ז סי"ב (תו"מ חמ"ח ע' 287). וש"נ.

5) אבות ספ"ה.

6) סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז ס"ע 197

(נעתק ב"היום יום" כט שבט).

1) בשיחה שלאחרי המאמר הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א איזה ענין מהמאמר, באמרו, שהוא מיוסד על המאמר של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שנאמר לפני חמישים שנה (ד"ה פדה בשלום פר"ת — סה"מ פר"ת ס"ע קפג ואילך).

2) ו, ו.

החודש, שזהו ענין השוה בכל שנה ושנה; אבל ישנו חילוק משנה לשנה בנוגע לקביעות של ימי השבוע.

ומזה מוכן גם בנוגע ל"ט כסלו — שאע"פ שכבר הי' הענין די"ט כסלו אשתקד, ובשנים שלפנ"ז, הנה בשנה זו ניתוסף חידוש מיוחד מצד הקביעות של י"ט כסלו ביום הש"ק, שזהו שינוי וחידוש באופן הקביעות שלא הי' במשך כמה שנים.⁷

ד. וביאור מעלת י"ט כסלו שחל להיות בשבת⁸:

י"ט כסלו קשור עם הענין ד"פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדיי⁹, וכמבואר בירושלמי¹⁰ ענין הפדי' בשלום, שאפילו אנשי אבשלום היו מתפללין לנצחוננו של דוד, והיינו, שמהפכים את המנגד, ה"רבים", שגם הם "היו עמדיי", ובמילא אין צורך במלחמה, אלא הפדי' היא בשלום.

וענינו של י"ט כסלו הוא התגלות תורת החסידות, שעל ידה באה פנימיות התורה באופן של הבנה והשגה כו', ועד ל"חוצה" (כידוע¹¹ שזהו החידוש שנעשה לאחר פטרבורג לגבי גילוי פנימיות התורה לפנ"ז), והרי כללות הענין דפנימיות התורה הו"ע השלום, כידוע ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו"¹².

וענין זה מודגש גם באגרת הידועה שכתב רבינו הזקן אחר ביאתו מפטרבורג¹³: "לבלתי רום לבכם מאחיהם כו' ולא להרחיב עליהם פה או לשרוק עליהם חו", שלא יהי' אפילו הענין ד"אהה" דקדושה¹⁴, אלא כל הענינים יהיו באופן של שלום.

וזהו גם ענין השבת — שעבודת הבירורים ביום השבת אינה בדרך מלחמה, אלא באופן של שלום¹⁵.

ובהקדמה — שאע"פ שיום השבת נפעל ע"י עבודת ימי החול, כדברי הגמרא¹⁶ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", ויום השבת פועל גם על ימי החול, ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"¹⁷, אבל אעפ"כ, הרי יום

(7) משנת ה'שי"ת (המול"ז).

(8) ראה שיחת ש"פ וישב ס"ב ואילך

(13) תניא אגה"ק ס"ב. (לקמן ע' 398 ואילך).

(14) ראה שיחת ליל י"ט כסלו תרצ"ג ס"י

(9) תהלים נה, יט.

(לקו"ד כ, א ואילך).

(15) ראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.

(10) סוטה פ"א סה"ח.

(16) וראה גם תו"מ ח"ז ע' 146 ואילך. וש"נ.

(11) ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש

(16) ע"ז ג, סע"א.

תורת שלום ס"ע 112 ואילך).

(17) זח"ב סג, ב. פח, א.

(12) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת'

השבת הוא נעלה יותר מימי החול, וכפי שאומרים ב"כגוונא": "וכל דינין מתעברין מינה"¹⁸, והיינו, שבשבת אין מציאות של דין, ובתּי־דינים סגורים בו¹⁹, ו"אין עצב בה"²⁰, ואין בכלל מציאות של רע.

וגם ענין הבירורים שבשבת — שהרי גם בשבת ישנו ענין האכילה ושתי' (ועד שמצוה לענגו בעונג אכילה ושתי'²¹) ושינה וכו', ענינים גשמיים — הוא באופן של שלום, וכמבואר בתו"א²² שהאכילה דיום השבת היא באופן ד"צדיק אוכל לשובע נפשו" (ואין בה הענין ד"בטן רשעים תחסר")²³, ועד שאכילה זו פועלת עליו (לא רק במאכל, אלא גם) בהצדיק האוכל, שנעשית עליו בנפשו האלקית²⁴.

וענין זה מתאים עם הידוע שעיקר העבודה של יום השבת היא עבודת התפלה²⁵ — אלא שבתפלה גופא יש כמה דרגות, שהרי אינה דומה עבודת התפלה שבימות החול, שהיא באופן של מלחמה (כיון שישנו מציאות הרע כו'), לעבודת התפלה שביום השבת (שאו אין מציאות של רע), שעיקר ענינה הוא העמידה "כעבדא קמי מרי"²⁶.

ה. וזוהי גם הוראה לכאו"א:

כיון שבי"ט כסלו היתה התגלות תורת החסידות, הנה בכוא יום י"ט כסלו, ישנה דרישה ונתנית כח מיוחדת בנוגע להכרח להשתדל בהפצת המעיינות, ולעשות זאת בדרכי נועם ובדרכי שלום²⁷, שעיי"ז נעשית עליו גם בנוגע לעצמו (ע"ד האמור לעיל בענין "צדיק אוכל לשובע נפשו").

והעיקר — שעיי"ז שיפוצו מעינותיך חוצה, הנה בקרוב ממש קא אתי מר דא מלכא משיחא²⁸.

* * *

ו. בהמשך להאמור לעיל (ס"ד) שביום השבת ישנם גם עניני אכילה ושתי' ושינה כו', אלא שכולם הם באופן של שלום — ישנו עוד חידוש ביום השבת:

24 ברשימה נוספת, שהעלי' היא לבחי' התהו, ועד לבחי' רוא דא"ס.

25 ראה תו"מ חל"ה ע' 172. וש"נ.

26 שבת יו"ד, רע"א.

27 חסר קצת (המו"ל).

28 אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

18 שם קלה, ריש ע"ב.

19 ראה ביצה לו, ב.

20 ראה משלי יו"ד, כב. ירושלמי ברכות

פ"ב סה"ז. הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג,

ב.

21 ראה שו"ע אדה"ז רסרמ"ב. וש"נ.

22 שבערה 15.

23 שם יג, כה.

בנוגע לאיסור מלאכה בשבת²⁹, יש דין ש"מלאכת מחשבת אסרה תורה"³⁰, אבל אם אינו מכוין לעשות את המלאכה, אזי פטור מן התורה³¹, ויש ענינים שעשייתם ללא כוונה מותרת לכתחילה אפילו מדרבנן³². ועד שיש אופן שלא זו בלבד שהמלאכה מותרת, אלא יש חיוב והכרח לעשות המלאכה — כמו ענין הקרבנות בביהמ"ק, שיש בזה כמה מלאכות האסורות, ואעפ"כ, בגלל שצריך להקריב קרבן, הרי זה לא רק דבר המותר, אלא יש מצוה בדבר.

וכללות הענין בזה — כמאמר הבעש"ט³³: "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא", ולכן, כאשר עשיית המלאכה היא ללא מחשבה הרי זה מותר, דכיון שמחשבתו אינה במלאכה, הרי גם הוא אינו נמצא במלאכה.

וע"ד שנת"ל (במאמר³⁴) שבביהמ"ק הי' המקום עצמו למעלה מן המקום, "אתרי טפילה ליי"³⁵, וכן הוא בנדו"ד, שהאיסור נעשה מותר כו'. וזהו החידוש של יום השבת — שבכחו להפוך ענין של חול ואיסור, ולעשות ממנו היתר ומצוה, שזוהי כללות העבודה דאתהפכא, "זדונות נעשו לו כזכיות"³⁶.

ז. וגם ענין זה קשור עם י"ט כסלו — כאמור לעיל (ס"ד) שאז הי' הענין ד"ברבים היו עמדי", שגם ה"רבים" נעשים "עמדי", שזהו הענין דאתהפכא.

וזהו גם מה שתורת החסידות דורשת שהעבודה צריכה להיות (לא רק באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁷, אלא) באופן ד"בכל דרכיך דעהו"³⁸, היינו, שכל עניני האדם (לא רק חלק ממנו, אלא כל עניניו), "בכל דרכיך", הם באופן ד"דעהו", כדברי דוד אל שלמה: "דע את אלקי אביך"³⁹, שזוהי "מצוה רמה ונשאה" (כמבואר באגה"ק⁴⁰).

ועי"ז שמהפכים לקדושה עניני קליפת נוגה, נעשה בירור גם בג' קליפות הטמאות לגמרי, כי, כל הענינים שבגקה"ט ישנם גם בק"נ (וע"ד

(34) פ"ד ואילך (לעיל ע' 303 ואילך).

(35) שמור"ר פמ"ה, ו.

(36) יומא פו, ב.

(37) אבות פ"ב מי"ב.

(38) משלי ג, ו.

(39) דברי הימים-א כח, ט.

(40) קנו, ב.

(29) ראה אנציק' תלמודית (כרך ו) ערך

דבר שאינו מתכוין בתחלתו (ע' תרלא ואילך).
וש"נ.

(30) ביצה יג, סע"ב. וש"נ.

(31) ב"ק כו, ב. סנהדרין סב, ב.

(32) שבת מא, ריש ע"ב. וש"נ.

(33) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

דברי הגמרא⁴¹: "כל מה דאסר לן רחמנא שרא לן כוותי'", שהרי לולי זאת לא היתה יכולה להיות מציאותם בגקה"ט, ולכן, ע"י הבירור דק"נ, פועלים בירור גם בגקה"ט, והיינו, שמוציאים משם את ניצוצי הקדושה ומעלים אותם (כידוע⁴² בענין "כי ציד בפיו"⁴³, דקאי על נשמות הגרים כמו ר"מ ור"ע), והשאר (שלא יכול להתברר ולעלות כו') מתבטל ממציאותו.

ח. וזהו גם המענה לאלו שמתאוננים שאינם יכולים לעסוק בהפצת החסידות, כיון שאצלם יש עדיין כמה ענינים הדורשים תיקון.

והמענה על זה — שאין להתפעל מזה, ואדרבה, ההרחבה והלהט ("דער קאָך") שיש בו מצד נפשו הבהמית, ש"אקדמי" טעניתא⁴⁴, עליו לנצל לקדושה (ע"ד "מיני" ובי" אבא לשדי" בי" נרגא"⁴⁵) — להפיץ את המעיינות של תורת החסידות.

וכאשר משתמשים בכחות של נה"ב להפצת החסידות, אזי מתבררים גם הכחות של נה"ב ומתעלים לקדושה, וע"ד מארז"ל⁴⁶ "אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר", ומזה נעשה "דור ישרים יבורך"⁴⁷.

וכבר הובטחנו ש"יגעת ומצאת"⁴⁸, באופן של מציאה שבאה "בהיסח הדעת"⁴⁹, ומזה באים לענין נוסף שבא בהיסח הדעת — משיח⁴⁹.

* * *

ט. בהמשך להמדובר לעיל (במאמר⁵⁰) שיעקב מצד עצמו הי' מוכן לשלימות הבירור של עשו, שעז"נ⁵¹ "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", ולכן "התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה", כמ"ש בפירוש רש"י⁵² — יש להתעכב גם על הביאור בפירוש רש"י זה ע"פ פשוטו של מקרא⁵³, בפירוש הפסוק⁵² "והי' המחנה הנשאר לפליטה",

(40) בתחלתו (לעיל ע' 300 ואילך).

(51) עובדי' בסופו.

(52) פרשתנו לב, ט.

(53) וכמדובר כמ"פ שענינו של רש"י הוא

פירוש הפשט, ולא פסק הלכה, וכמ"ש בכללי

הפוסקים (ראה יד מלאכי כללי רש"י כו'

בתחלתו) שרש"י בפירושו על התורה הוא

"פרשן", ולא "פוסק".

ועפ"ז מתעוררת שאלה (וכבר זמן רב הנני

ממתין שמישהו יעורר אודותה):

(41) חולין קט, סע"ב. וראה גם תו"מ חנ"ג ס"ע 53. וש"נ.

(42) ראה תו"א תולדות כ, ג. ובכ"מ.

(43) תולדות כה, כח.

(44) ראה זח"א קעט, ב.

(45) סנהדרין לט, ב. הובא בתניא רפ"א.

(46) מנחות מד, א.

(47) תהלים קיב, ב.

(48) מגילה ו, ריש ע"ב.

(49) סנהדרין צז, א.

"על כרחו, כי אלחם עמו", ובהמשך לזה מוסיף רש"י: "התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה, לדורון, ותעבור המנחה על פניו, לתפלה, אלקי אבי אברהם, למלחמה, והי' המנחה הנשאר לפליטה". הביאור בפירוש רש"י,

— ש"המנחה הנשאר" כולל את כל הנשים והילדים⁵⁴ (בניגוד ל"מנחה האחת", שהי' מהצאן והבקר והגמלים, והרועים כו' השייכים אליהם), שהי' "לפליטה" בוודאות (לא רק שיוכלו לברוח⁵⁵, אלא) "כי אלחם עמו", ובודאי אנצח, מצד ה"הבטחות שהבטחתי"⁵⁶.

ולכן: "התקין"⁵⁷ (מלשון תיקון) עצמו לשלשה דברים כו", לא רק הכנה סתם, אלא באופן שמתקן את עצמו בשביל זה (ולכן מביא דוקא הפסוקים שבהם מודגש ש"התקין עצמו").

ומקדים ענין הדורון, אף שלכאורה קדמה התפלה, כי, לכל לראש הי' תוכן ענין הדורון: "למצוא חן בעיניך"⁵⁸, בחשבו שאין זו עת צרה, ורק לאחר שחזרו המלאכים וסיפרו לו ש"עודנו בשנאתו"⁵⁹, אזי התפלל, ואח"כ שלח גם דורון לפייסו.

שנאמר ויחץ את העם וגו' (וע"ד מ"ש בגמרא (ב"מ מב, א) "לעולם ישליש אדם את מעותיו, שליש בקרקע וכו'") — שעפ"ז אין זה באופן של וודאות.

ומ"ש "והי'", בלשון ודאי — הרי גם בענין של ספק מצינו הלשון "והי'", לאחר תיבת "אם", וכמו: "אם יהי' אלקים עמדי וגו' והי' ה' לי לאלקים... יהי' בית אלקים" (ויצא כח, כ"ב). ועד"ז בנדר"ד: "אם יבוא עשו גו' והי' המנחה הנשאר לפליטה גו'", כך, שתיתב "אם" קאי גם על "והי' גו'".

(56) פרש"י פרשתנו לב, יא.

(57) ולא כמ"ש רש"י בפי וירא (יח, כג) בנוגע לאברהם: "לכל אלה נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפלה" — נוסף על משנת" בזה (בשיחת ש"פ וירא סי"א (לעיל ע' 265). וש"ג) שהלשון "לכל אלו נכנס כו'" פירושו שכל ענינים אלו היו בפועל, משא"כ הלשון "התקין עצמו" מורה שרק התכונן לזה, כי בפועל לא הי' ענין של מלחמה.

(58) פרשתנו לב, ו.

(59) פרש"י שם, ז.

בריש הלכות שבת מביא רבינו הזקן ב' דעות בנוגע ל"כבוד ועונג", אם זהו חיוב מן התורה או מדברי סופרים. ובקו"א ס"א, ש"מוכח מפרש"י על פסוק זכור גו'... דלכבוד במנה יפה הוא מדאורייתא", "משא"כ להרמב"ם ז"ל, שאין מצוה אלא שלא להתענות בו כו'".

ולכאורה אינו מובן: כיון שפירוש רש"י אינו אלא פשוטו של מקרא, ולא פסק הלכה — איך אפשר להוכיח מזה להלכה שעונג שבת הוא מן התורה?

(54) ובמחנה זה גופא — "ויחץ גו' ואת רחל ואת יוסף אחרונים" (פרשתנו לג, א"ב), וכבר פירש רש"י בפי ויצא (ל, כה) בנוגע ללידת יוסף, שהי' "שטנו של עשו, שנאמר (עובדי' א, יח) והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש", ולכן "משנולד יוסף בטח יעקב כו'", כך, שבודאי הי' "המחנה הנשאר לפליטה".

(55) כמשמעות דברי המדרש (ב"ר פע"ו, ג) "לימדך תורה דרך ארץ שלא יהא אדם נתן כל ממונו בזוית אחד, ממי אתה למד, מיעקב,

וההוראה, שבשביל הצלת ילדי ישראל מהחינוך של עשו, לא די בעבודה שמצד טבעו ורגילותו⁶⁰, אלא צ"ל באופן ד"התקין עצמו" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 265 ואילך.

*

י. נהוג ללמוד ענין באגרת התשובה, ובפרט בי"ט כסלו, כי, ענין התשובה בכלל הוא בדוגמת היציאה מבית האסורים⁶¹, ועד שע"י עבודת התשובה נעשית היציאה מבית האסורים כפשוטה, שזהו ענינו של י"ט כסלו, שבו יצא רבינו הזקן מבית האסורים באופן ד"פדה בשלום נפשי". ובכן: בפרקים י' וט' מדובר אודות הענין דהמשכה והעלאה — שעל זה דובר לעיל במאמר⁶², והרי בכל אחד מהם יש ג' הענינים שבכללות עבודת האדם: תורה תפלה ומעשה המצוות, ומחשבה דיבור ומעשה; וזהו הקשר עם י"ט כסלו שבו הי' הענין ד"פדה בשלום נפשי", שקשור עם ג' הקוין בתורה תפלה וגמ"ח (מעשה המצוות) וג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה (כפי שמבאר הצ"צ⁶³ שהם זה כנגד זה).

יא. המשך הביאור באגה"ת פ"ו בפירוש מארו"ל⁶⁴ "אין בידינו לא משלות הרשעים וכו'" — נכלל בשיחת ש"פ חיי שרה סכ"ו ואילך⁶⁵.

*

יב. המענה לשאלות על הלקו"ש השבועי דפ' ויצא, (א) בענין מ"ש רש"י⁶⁶ "אברהם מגייר את האנשים כו'", שאין זה ענין של גיור ממש, שלא הי' שייך קודם מ"ת, (ב) בענין הזהירות של האבות גם בעריות שמצד קורבה דאב — נכלל בלקו"ש ח"ה ע' 142 ואילך.

63 יהל אור עה"פ (ע' רד ואילך).

64 אבות פ"ד מט"ו.

65 לעיל ע' 294 ואילך.

66 לך לך יב, ה.

60 ועד שנעשה זאת "מאה פעמים" —

אלא יש צורך לעשות זאת "מאה פעמים

ואחד" (ראה תניא פט"ו).

61 ראה תניא פל"א.

62 פ"ז ואילך (לעיל ע' 306 ואילך).